

Prof. dr hab. n. med. Grażyna Śmiech-Słomkowska
Ul. Zajęcza 20, 91-504 Łódź
gslomkow@csk.umed.pl
42 6598202
Emerytowany kierownik Zakładu Ortodoncji
Uniwersytetu Medycznego w Łodzi

Recenzja rozprawy

na stopień doktora nauk medycznych i nauk o zdrowiu w dyscyplinie nauki medyczne
lek. dent. Katarzyny Ludwików
wykonanej w Zakładzie Ortodoncji Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego

Tytuł rozprawy

**Zaburzenia budowy twarzy i układu stomatognatycznego u dzieci ze Spektrum
Alkoholowych Zaburzeń Płodu**

Recenzowana praca została wykonana pod opieką dr. hab. n. med. Ewy Czochorowskiej, specjalisty w dziedzinie ortodoncji i nauczyciela akademickiego w Zakładzie Ortodoncji Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego, którego zespół ma na swoim koncie ważne osiągnięcia dotyczące chorób dziedzicznych i wad rozwojowych ze szczególnym uwzględnieniem zaburzeń morfologicznych i czynnościowych w układzie stomatognatycznym i części twarzowej czaszki. Tematyka pracy odnosi się do tej grupy zagadnień.

Lek.dent. Katarzyna Ludwików przygotowała i przedstawiła rozprawę doktorską w formie na, którą od niedawna pozwala ustawa o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki z 14 marca 2013 z późniejszymi uzupełnieniami. W skład rozprawy wchodzi: pięciostronicowy wstęp stanowiący wprowadzenie do badanego zagadnienia, oraz trzy wieloautorskie prace oryginalne opublikowane w czasopismach naukowych. Dwie z nich są opublikowane w języku angielskim, jedna w języku polskim. Treść przedstawianej do oceny rozprawy poprzedza obszernie streszczenie przedstawiające cel, metody i wyniki wykonanych badań napisane w języku polskim i w języku angielskim. Z załączonych oświadczeń współautorów publikacji można wnioskować na czym polegał udział Doktorantki w ich powstanie.

Uwagi dotyczące wyboru tematyki badań.

Ze względu na heterogeny charakter zaburzeń opisywanych w spektrum alkoholowych zaburzeń płodu ustalenie pełnego rozpoznania klinicznego jest trudne. Lek. dent. Katarzyna Ludwików postanowiła na podstawie badań klinicznych ocenić topografie twarzy i stan układu stomatognatycznego dzieci i młodzieży z potwierdzoną diagnozą Spektrum Alkoholowych Zaburzeń Płodu (FASD). Uzyskane wyniki badań klinicznych stworzyły możliwości uzyskania wiedzy z zakresu zdrowia jamy ustnej oraz przyczyn stwierdzanych nieprawidłowości we wzajemnym położeniu szczęki i żuchwy u dzieci z alkoholowym zespołem płodowym.

Ocena wiedzy Doktorantki w zakresie prowadzonych badań

Lek dent Katarzyna Ludwików zawarła w rozprawie wprowadzenie dotyczące zasad badań i kryteriów diagnostycznych w Spektrum Płodowych Zaburzeń Alkoholowych, przedstawiła założenia i cele rozprawy oraz kopie publikacji stanowiących całość rozprawy doktorskiej.

Podstawą opracowania stanowią głównie prace opublikowane w ostatnich dziesięciu latach. Prace wcześniejsze zostały wybrane selektywnie. Lek. dent. Katarzyna Ludwików odnosiła się głównie do tych prac, które wskazywały na opisywane cechy kliniczne alkoholowego zespołu płodowego w układzie stomatognatycznym: higiena jamy ustnej, próchnica, zaburzenia w budowie szkliska, rozszczepy wargi i/lub podniebienia, dysfunkcje, parafunkcje oraz wady zgryzu.

Rozwiązanie zaplanowanego problemu wymagało od Doktorantki wiedzy i dużego doświadczenia w ortodontycznym badaniu klinicznym, umiejętności różnicowania cech dymorficznych występujących w innych zespołach wad rozwojowych na co wskazuje treść wstępów w pracach cyklu rozprawy. Można więc stwierdzić, że opracowane przez lek.dent Katarzynę Ludwików założenia badań przekonują o celowości podjętych prac stanowiących podstawę pracy doktorskiej.

Rozwój wiedzy będący wynikiem badań prowadzonych w ramach pracy doktorskiej

Ważnym osiągnięciem uzyskanym w wyniku badań przeprowadzonych przez lek.dent Katarzynę Ludwików podczas realizacji pracy doktorskiej jest ustalenie powiązania nieprawidłowości w budowie twarzy i we wzajemnym układzie łuków zębowych z czynnikiem zewnątrzpochodnym jakim jest alkohol działający poprzez organizm matki w okresie organo- i morfogenezy.

Wyróżnienie w reprezentatywnej grupie dzieci z potwierdzoną diagnozą FASD podtypów zespołu stworzyło warunki do uzupełnienia powszechnie stosowanych kanadyjskich i opracowanych w Seattle (USA) kryteriów diagnostycznych elementami klinicznego badania stomatologicznego i ortodontycznego. Wyniki badań dokumentując częstsze występowanie zaburzeń postawy i napięcia mięśniowego, parafunkcji i dysfunkcji, złej higieny jamy ustnej stanowią dowód na konieczność wczesnych badań profilaktycznych Ponadto przedstawiony sposób oceny stanu jamy ustnej i występowania wad zgryzu stanowi przyczynek do uniknięcia błędnej diagnozy i niewłaściwego leczenia.

Stwierdzam ,że przeprowadzone badania jakie złożyły się na pracę doktorską uzupełniają wiedzę z zakresu przyczyn i zakresu nieprawidłowości w kształcie twarzy oraz we wzajemnych relacjach łuków zębowych.

Metody badań i opis uzyskanych wyników

Podstawowa grupa licząca 67 dzieci i młodzieży w wieku 2-17 lat była kwalifikowana do badań na podstawie pisemnej diagnozy potwierdzającej występowanie Spektrum Alkoholowego Zespołu Płodowego tj. 4-cyfrowego kwestionariusza z Seattle oraz kwestionariusza kanadyjskiego z 2005 roku. a ze względu na różnorodność cech klinicznych zespołu utworzono 3 podgrupy: Alkoholowy Zespół Płodowy, (FAS – Fetal Alcohol Syndrome), Częściowy Alkoholowy Zespół Płodowy (PFAS – Partial Alcohol Syndrome) i Zaburzenia Neurorozwojowe Spowodowane Alkoholem (ARND – Alcohol-Related Neurodevelopmental Disorders).

W realizacji badań lek.dent. Katarzyna Ludwików uzupełniła zasady postępowania zawarte w kwestionariuszach diagnostycznych metodami

podstawowych klinicznych badań układu stomatognatycznego tj sprawdzanie jakości higieny jamy ustnej, stanu szkliwa i częstości próchnicy i urazów zębów, nawyków i wad zgryzu oraz ortodontycznych w których oceniana jest topografia twarzy, analiza zgryzu z oceną modeli diagnostycznych i rentgenogramów. .

Odległościowe boczne rentgenogramy czaszki posłużyły do przeprowadzenia analizy cefalometrycznej wskazującej wzajemne relacje podstawy czaszki, środkowego piętra twarzy, żuchwy i profilu tkanek miękkich w. badanych podgrupach z FAS, a po porównaniu z badaniami dzieci zdrowych stanowiących grupę kontrolną wyniki weryfikowano statystycznie.

Zakres badań klinicznych zawartych w oryginalnych publikacjach jest opisany w sposób na tyle dokładny że może przyczynić się do ujednoczenia kryteriów diagnostycznych w odniesieniu do problemów ortodontycznych.

Analizę wyników uzyskiwanych podczas badan przeprowadzano zgodnie z obecnym stanem wiedzy. W pracach cyklu rozprawy autorzy określali w jasny sposób co jest ostatecznie ustalonym faktem a co jeszcze nie w pełni ustaloną hipotezą. .Obok własnych doświadczeń badawczych starali się przekazać możliwie najnowsze wyniki badan z piśmiennictwa światowego Uważam, że sposób przeprowadzenia badań i opracowanie ich wyników zasługują na uznanie.

Jakość interpretacji uzyskanych wyników

Zarówno we wstępie zamieszczonym na początku rozprawy jak i we wprowadzeniach znajdujących się w poszczególnych publikacjach stan wiedzy o zagadnieniu jakiego dotyczyły badania lek.dent. Katarzyny Ludwików został przedstawiony w sposób wyczerpujący; jest odpowiednim punktem odniesienia do dyskusji wyników badań własnych.

Biorąc pod uwagę wszystkie elementy oceny stwierdzam, że recenzowana rozprawa doktorska lek.dent. Katarzyny Ludwików w pełni spełnia warunki określone w art. 13 Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. nr.65 poz.595 z późn. zm.) w związku z art.,179 ust.1 ustawy z dnia 3 lipca 2018 r.

Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce
(Dz.U. z 2018 poz. 1669 z późn. zm.)

W związku z powyższym z pełnym przekonaniem pozwalam sobie Wysokiej Radzie Dyscypliny Nauk Medycznych WUM przedstawić wniosek o dopuszczenie lek.dent. Katarzyny Ludwików do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Wnioskuje również o wyróżnienie tej pracy. Uzasadnieniem wniosku są: wybór bardzo ważnej a rzadko zauważanej tematyki pracy, staranny i dobrze udokumentowany wybór grupy do badań także wyjątkowo duże znaczenie praktyczne uzyskanych wyników.

Prof. dr hab. n. med. Grażyna Śmiech-Słomkowska

ódź, 29 sierpnia 2024

Grażyna Śmiech-Słomkowska
Specjalista - Onkologia
1016438

